

УДК 339.9:330.341.1(477:494)

DOI: 10.60022/2(8)-43S

Зайцева Анна Сергіївна

доктор економічних наук, професор

завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та логістики,

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна

Zaitseva Anna

Doctor of Economic Sciences, Professor

Head of the Department of International Economic Relations and Logistics

ERI «Karazin Institute of International Relations and Travel Business»

V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0818-7853

РОЛЬ ШВЕЙЦАРІЇ ЯК ФІНАНСОВОГО АРХІТЕКТУРУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена комплексному дослідженню стратегічної ролі Швейцарської Конфедерації (Швейцарії) як ключового фінансового архітектора та інвестора інноваційних проєктів України в умовах повномасштабних бойових дій та майбутнього повоєнного відновлення.

У статті проаналізовано еволюцію нормативно-правового фундаменту двостороннього співробітництва: від базових угод 1990-х років до підписання у 2022 році Меморандуму між Національним фондом досліджень України та Швейцарським національним науковим фондом, а також укладення нової двосторонньої Угоди про співпрацю щодо відбудови нашої держави у 2025 році. Центральне місце в дослідженні посів аналіз програми «EGAP», яка стала каталізатором цифрової трансформації України. Автор надає детальну характеристику тому, як за допомогою неї докорінно трансформувалася екосистема державних послуг в онлайн-режимі, «збагатившись» чималою кількістю нових, корисних опцій у доступному та зрозумілому форматі. Останнє зумовлює появу все більшого числа їх користувачів з-посеред наших громадян як в межах країни, так і за кордоном. В якості ключових висновків дослідження аргументується визначення Швейцарії як провідного «лобіста» інтересів України на світовій арені, чия послідовна фінансова та технічна допомога базується на моделі «квадро-спіралі» (співпраці держави, бізнесу, науки та громадськості), яка визнана однією з найбільш ефективних для стимулювання соціально-орієнтованих «проривних» рішень у країнах з перехідною економікою.

Ключові слова: швейцарське інвестування, повоєнне відновлення, цифровізація, програма «EGAP», електронне урядування, інновації, МСП.

THE ROLE OF SWITZERLAND AS A FINANCIAL ARCHITECT OF INNOVATIVE PROJECTS IN UKRAINE

Abstract. The article presents a comprehensive study of the strategic role of the Swiss Confederation (Switzerland) as a key financial architect and investor in innovative projects in Ukraine, within the context of full-scale hostilities and future post-war reconstruction. The paper analyses the evolution of the regulatory and legal framework for bilateral cooperation: from the basic agreements of the 1990s to the signing in 2022 of the Memorandum between the National Research Fund of Ukraine and the Swiss National Science Foundation, as well as the conclusion of a new bilateral Agreement on Cooperation for the reconstruction of our state in 2025.

Particular attention is paid to the practical implementation of joint scientific initiatives (in partnership with Swiss colleagues), whose budget allows Ukrainian scientists to carry out R&D in accordance with international standards, as well as to scale up the export opportunities for knowledge-intensive products created as a result of such a joint effort on global markets. A central place in the study was given to an analysis of the EGAP programme, which became a catalyst for Ukraine's digital transformation. The author provides a detailed description of how it has radically transformed the ecosystem of online public services, enriching it

with a considerable number of new, useful options in an accessible and understandable format. The latter has led to an increasing number of users among our citizens, both within the country and abroad.

The key findings of the study argue that Switzerland is a leading «lobbyist» for Ukraine's interests on the world stage, providing consistent financial and technical assistance based on the «quadruple helix» model (cooperation between the state, business, science and the public), which is recognised as one of the most effective for stimulating socially-oriented «breakthrough» solutions in countries with transition economies.

Keywords: *Swiss investment, post-war reconstruction, digitalization, EGAP program, e-government, innovations, SMEs.*

Постановка проблеми. Кожен день війни, що триває, додає нагальності нашій країні щодо переосмислення стратегії з економічного відновлення, яка має віддзеркалювати дійсність з огляду на територіальну специфіку – найбільш пошкоджені регіони, наслідки цього та алгоритм дій держави щодо їх найкращої підтримки тощо, в тому числі із залученням міжнародної підтримки від конкретних країн. Інновації, які у контексті України мають охоплювати, перш за все, сільське господарство, децентралізаційні реформи (включно з електронною системою урядування), енергетичну та екологічну безпеку, а також підтримку малого та середнього бізнесу всіх галузей діяльності, виступатимуть у зазначеній (повоєнній) трансформації основним «двигуном». Саме в цій парадигмі – реконструкції – експертиза Швейцарської Конфедерації (далі – Швейцарії або Конфедерації), як найінноваційнішої економіки світу протягом багатьох років, може стати незамінним рушієм допомоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічне відновлення нашої держави набуло виняткового домінування з точки зору актуальності та багатовекторності крізь призму наукових розвідок як вітчизняних, так і іноземних дослідників. Одна з ключових робіт в цьому напрямі належить авторству Т. Бекера, Ю. Городніченко та Б. Ведер ді Мауро [1]. В ній вчені пропонують синтез та критичний огляд всіх наявних на момент 2025-го року пропозицій щодо реконструкції нашої країни, виокремлюючи з-посеред них найактуальніші складові, етапи та політику, необхідні для найбільш глибокої та комплексної модернізації за принципом «відбудувати краще, ніж було» (англ. «build back better»).

Іншим важливим надбанням з точки зору вивчення ролі інновацій для зміцнення людського капіталу та наукового сектору України у воєнний та повоєнний період є праця Ю. Безвершенка, І. Гангулі та О. Талавери [2]. Це дослідження є, більш того, прикладним, оскільки було видано в якості програмного документу Консультативної ради з економічної політики при Міністерстві економіки, довкілля та сільського господарства України, вкотре наголосивши на стратегічності пріоритезації фундаментальних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі – НДДКР) як основи ефективної інноваційної політики.

На додачу, значну цінність з-посеред плеяди вітчизняних вчених, на наш погляд, представляють дослідження Коноваленко К. [3], а також Голубевої В., Сівкова С. та Москвіна Б. [4]. У першому мові йде про вплив міжнародних проєктів та програм на розвиток інноваційних екосистем України, Італії, Чехії та Латвії (особливості досвіду функціонування зазначених як на місцевому рівні, так і в різних країнах ЄС), а також запропоновано шляхи розрішення їхньої проблематики за рахунок «третьої місії» університету. У другому – про правові та організаційні засади інтеграції міжнародних інвестиційних програм у систему підтримки підприємництва ветеранів в Україні, яке вчені обґрунтовують в якості одного із нових інноваційних механізмів державно-приватного партнерства, що здатен значно посилити національну стратегію економічного розвитку.

Що стосується напрацювань іноземних колег щодо інноваційних проєктів повоєнного відновлення нашої Батьківщини та позитивних перспектив прискорених діджиталізації та цифровізації за підтримки міжнародних донорів у цьому напрямі, то це, беззаперечно, роботи Стойка Е. А., Богослов І. А., та О'Коннор А. [5], а також Хонга С. [6] та Умланда А. [7].

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні ролі Швейцарії у якості однієї із ключових країн-інвесторів інноваційних проєктів України, що сприятимуть найефективнішому відновленню ключової економічної інфраструктури та промислових потужностей нашої Батьківщини, зокрема найбільш уражених бойовими діями територій (переважно східні та південні області).

Виклад основного матеріалу. Із моменту встановлення дипломатичних відносин між Україною та Швейцарією 6 лютого 1992 року [8], тобто майже рік опісля визнання останньою незалежності нашої країни (23 грудня 1991 року), між ними була укладена чимала низка документів про інноваційне

співробітництво.

Першим із них, з точки зору вагомості, стала «Угода між Урядом України і Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво» від 13 жовтня 1997 року (набула чинності 9 червня 1999 року), в якій йдеться, зокрема, про те, що ця країна-союзник надаватиме допомогу нашій державі шляхом [9] передачі ноу-хау через підготовку кадрів, проведення консультацій і забезпечення інших послуг, а також у вигляді поставок матеріалів і обладнання, необхідних для успішної реалізації проєктів в рамках такої форми допомоги (ст.2, ч.2, п. 2.3.).

При цьому, фіксація кооперації щодо спеціалізованих НДДКР у цьому напрямі відбулася тільки 15 червня 2022 року: між Національним фондом досліджень України (НФДУ) та Швейцарським національним науковим фондом (SNSF) було підписано «Меморандум про розуміння» [10].

Зазначене сприяло тому, що вже у жовтні 2023 року обома інституціями було оголошено запуск ініціативи «Українсько-швейцарські спільні дослідницькі проєкти: Конкурс 2023», організовану з метою надання можливості нашим науковцям, які працюють в Україні, виконати амбітні дослідження у будь-якій галузі науки разом зі швейцарськими колегами. Її бюджет склав 7,6 мільйонів швейцарських франків, із яких 2,7 мільйонів було виділено на фінансування роботи українських вчених. Всього різноманітними науковими установами та закладами вищої освіти на конкурс було подано 124 заявки, серед яких, на фінальному етапі, було відібрано 20 проєктів, до складу яких увійшли 80 українських дослідників [11].

Вважаємо цей крок надзвичайно позитивним з точки зору створення спільної наукомісткої продукції, яка є основою інновацій та «справжнім барометром прогресу та креативності» за визначенням Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ або англ. «WIPO») [12].

Іншим вагомим внеском з точки зору інституційно-правового каркасу, який також передбачає значний ступінь просування цифровізації та діджиталізації в тих секторах, що є пріоритетними для України і в яких вже є активною швейцарська бізнес-присутність, слід вважати нову двосторонню Угоду про співпрацю щодо відбудови, підписану під час Конференції з відновлення України 2025 (URC 2025), яка відбувалася 10-11 липня в Римі.

Чинний документ визначає правові рамки для довгострокової підтримки критичної інфраструктури нашої держави і передбачає надання Конфедерацією безповоротної фінансової та технічної допомоги для закупівлі товарів і послуг українською стороною у швейцарських компаній для, як уже було зазначено, першорядних з точки зору значущості проєктів економічної реконструкції, що здійснюватимуться у таких галузях, як: енергетика, транспорт і мобільність, машинобудування для виробничих процесів, будівництво, водопостачання, запобігання і реагування на надзвичайні ситуації тощо. Загалом уряд Швейцарії планує виділити на цю широкомасштабну програму близько 5 млрд франків (€4,8 млрд) до 2036 року [13].

Тож, 12 лютого 2025 року у Берні, в якості першого етапу реалізації активностей, передбачених цією Угодою (із загальним 12-річним періодом дії), Федеральна рада Швейцарії ухвалила Програму співпраці з Україною на 2025–2028 роки, із інвестуванням в 1,5 мільярда швейцарських франків на такі три основні напрямки, як [14]:

- економічне відновлення – підтримка малих і середніх підприємств (далі – МСП), розвиток сільського господарства та відбудову інфраструктури, зокрема в регіонах, що постраждали від бойових дій;
- зміцнення інституцій – модернізація державних послуг, зокрема системи охорони здоров'я та освіти, розвиток громадського транспорту, енергозабезпечення та водопостачання;
- захист цивільного населення – гуманітарне розмінування, документування воєнних злочинів, допомогу у пошуку зниклих безвісти осіб та посилення правозахисних механізмів.

Як повідомляється Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України далі [14], для успішної реалізації Програми Швейцарія максимально залучатиме наші державні органи, приватний сектор, наукові установи та громадські організації – всі компоненти так званої «квадро-спіралі» (англ. «quadruple helix») інноваційного співробітництва, яка визнана однією з найбільш ефективних для стимулювання соціально-орієнтованих «проривних» рішень у країнах з перехідною економікою.

Якщо ж повернутися до більш конкретних ініціатив, що розпочалися до та продовжуються після лютого 2022 року, де Швейцарія яскраво проявляє себе у якості фінансового «архітектора» інноваційних проєктів України, то це, беззаперечно, проєкт «EGAP» (повна назва – «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади»), стовідсотковим інвестором якого є швейцарський уряд, а

виконавцями на території нашої Батьківщини – Фонд Східна Європа (ФСЕ) у співпраці з Міністерством цифрової трансформації України та InnovaBridge Foundation [15].

Наразі «EGAP» налічує 10 років, стартувавши у 2015-му, і триватиме до 2028-го, охоплюючи всі регіони України, з-посеред яких (умовна понятійна топографія з офіційного веб-сайту):

1. Цільові – Волинська, Чернігівська, Сумська, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Луганська, Дніпропетровська та Херсонська області.

2. Підтримуються програмою – Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Рівненська, Житомирська, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Харківська, Донецька та Запорізька області.

3. Очікує підтримки програмою – Автономна Республіка Крим.

Основними шістьма напрямками діяльності в рамках зазначеної є: цифровізація державних послуг; цифрова трансформація регіонів та громад; впровадження інструментів електронної демократії; допомога в розробленні державних політик; покращення цифрових навичок населення; підтримка IT-стартапів.

На останній етап впровадження «EGAP», протягом 2024-2028 років, уряд Швейцарії виділив 58,7 млн швейцарських франків через Агенцію розвитку та співробітництва (SDC). Така сума інвестування, за словами Фелікса Бауманна, чинного Надзвичайного і Повноважного Посла Швейцарії в Україні, стала безпрецедентною фінансовою підтримкою його держави по відношенню до нашої і свідчить про «про високу оцінку досягнутих результатів та ефективність» багаторічної співпраці між ними [16].

З одного боку, значна частина інноваційних продуктів «EGAP» [15] інтегрувалася в єдиний цифровий портал державних послуг «Дія», ставши максимально нативною для українських користувачів («Шлюб онлайн», «єМалятко», «Зміна місця проживання онлайн», послуги для ФОП, COVID-сертифікати, електронні лікарняні і т.д.), з іншого – перетворилася на повноцінні самостійні елементи (освітній застосунок «Мрія», перший майданчик сервісів електронної демократії «e-DEM», репозиторій ШІ «AI Hero», інформаційний портал «Розмінуємо Україну», конструктор сайтів та чат-бот для взаємодії громадян із місцевою владою «СВОІ», «Дія. Цифрова освіта», «Дія. Освіта», «Корпус кримськотатарської мови», чат-бот «Юридичний порадник для ВПО», навчальна платформа з антикорупційної тематики «NAZK.Study», електронна система звернень до Європейського суду з прав людини для громадян, які постраждали від російської агресії «ЕСПЛ» та інші), до використання якими приєднується все більше людей.

Усе вищезазначене, таким чином, дозволяє зробити нам наступний умовивід: на основі початкового фінансування Швейцарією (перші фази втілення «EGAP») української ключової онлайн-екосистеми з державних послуг як такої – «Дії» – остання не просто зміцнилася та розширилася, заручившись довірою у найрізноманітніших груп нашого суспільства, а і виникли і продовжують створюватися, як було зазначено, окремі незалежні електронні сервіси, що послідовно та об'єктивно змінюють життя пересічних громадян України в будь-якій точці нашої держави та світу на краще.

Іншими словами, стратегічне інвестування Швейцарії, найінноваційнішої економіки світу (згідно з ГП – Глобальним інноваційним індексом), що обіймає такий статус вже п'ятнадцятий рік поспіль [17], в «EGAP», послужило найпотужнішим каталізатором для виникнення української фундаментальної інфраструктури цифровізованого юридично-виконавчого життєзабезпечення по всіх основних сферах діяльності як органів державної влади, так і загальної громадськості.

При цьому, елементи зазначеної є не просто пов'язаними між собою, а взаємодоповнюючими та самовідтворювальними, що дає підстави говорити про максимальний рівень синергії та перспективності з огляду на майбутні «амбіції» нашої держави в цьому напрямі, яка щоразу доводить свою унікальну інноваційну конкурентоспроможність на світовому ринку.

Останнє особливо стосується представників найбільш уражених бойовими діями територій, тобто східних та південних областей, для яких за підтримки союзницьких країн-донорів, включно зі Швейцарією, розробляються спеціалізовані програми інноваційної підтримки, із чималим акцентом на допомогу МСП, які є давно визнаним, включно з міжнародним рівнем, двигуном повоєнного економічного відродження України.

Так, наприклад, ще у грудні 2022 року, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) в рамках свого Фонду сприяння малому бізнесу надав допомогу у розмірі 2,4 млн євро українським компаніям означеної форми власності з територій, що найбільше постраждали від російського вторгнення, в якості компенсації витрат на вимушену релокацію в більш безпечні регіони України. Ця інвестиція, із всього списку партнерів-донорів Фонду, була забезпечена саме Швейцарією та США,

чим перша вкотре підтвердила пріоритетність нашої держави в контексті своїх програм міжнародної підтримки та розвитку [18].

Тож, ті підприємства, що відповідають чітким критеріям (з якими можна ознайомитись на порталі «Дія.Бізнес»), мали можливість скористатися такою допомогою на загальну суму гранта до 30 000 євро у попередніх роках (перший дедлайн подання заявок був до 31 січня 2023-го, другий – до 30 грудня 2024-го, третій – до 30 вересня 2025-го). Інформація щодо майбутнього конкурсу, відповідно, теж невдовзі з'явиться на релевантних онлайн-ресурсах.

Висновки. Послідовно розширюючи та вдосконалюючи механізми допомоги нашій країні, по мірі її самостановлення на міжнародній арені після набуття незалежності, а також відповідно до наших кризових економіко-політичних етапів, включно з поточним, Швейцарія продовжує виступати не просто в ролі постійного інвестора, а одного із провідних «архітекторів» української національної інноваційної системи (НІС), ставши одним із довгострокових донорів-першопроходців у цьому напрямі.

Юридичне закріплення такого виду співпраці шляхом різноманітних двосторонніх Угод, Меморандумів, а також інших нормативно-правових документів, ключові з яких були проаналізовані в нашій статі, також не було «статичним» щодо характеру та змісту зазначених: воно постійно адаптувалося до внутрішніх та зовнішніх викликів та пріоритетів нашої держави, зокрема безпекових та євроінтеграційних, з часом «змістившись» від загальної допомоги до конкретних галузей. Це сприяло, зокрема, тому, що одна тільки програма «EGAP», успішна реалізація якої здійснюється значною мірою саме завдяки такому законодавчому «фундаменту», дала розвиток як в межах своєї екосистеми, так і в повністю автономному, незалежному форматі ключовим цифровим продуктам українського електронного уряду, знайшовши значну підтримку та довіру з-посеред громадянського суспільства.

Таким чином, ми можемо констатувати про Швейцарію наступне: її багаторічна фінансова контрибуція до найперспективніших, з точки зору інновацій, галузей української економіки, включно зі стимуляцією НДДКР та діджитал-трансформацією МСП, не тільки не зменшилася, а навіть збільшилася під час повномасштабного нападу РФ на нашу Батьківщину. Такий феномен не просто підтверджує позитивну еволюцію такої двосторонньої співпраці, а закріплює за Конфедерацією статус одного з найвпливовіших «лобістів» нашої держави на світовому рівні в контексті мотивації інших союзників щодо продовження надання їй допомоги (своїм прикладом тощо).

Література

1. Becker T., Gorodnichenko Y., Weder di Mauro B. How to Rebuild Ukraine: A Synthesis and Critical Review of Policy Proposals. *Annual Review of Economics*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-081324-093012> (date of access: 1.11.2025).
2. Bezvershenko Y., Ganguli I., Talavera O. Innovation for Economic Resilience: Strengthening Ukraine's Human Capital and Science Sector. Kyiv : The Economic Policy Advisory Council (KSE), 2024. 22 p. URL: https://kse.ua/Economic_Council_Paper_#3_Innovation_for_Economic_Resilience.pdf. (date of access: 1.11.2025).
3. Konovalenko T. INNOVATIVE ECOSYSTEMS AND COOPERATION OF UKRAINIAN UNIVERSITIES WITH BUSINESS AND PUBLIC INSTITUTIONS. *Studies in Comparative Education*. 2024. No. 2. P. 34–46. DOI: <https://doi.org/10.31499/2306-5532.2.2024.322104>. (date of access: 1.11.2025).
4. Holubieva V., Sivkov S., Moskvina B. THE ROLE OF INTERNATIONAL INVESTMENT PROGRAMS IN PROMOTING THE DEVELOPMENT OF VETERAN ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11, no. 3. P. 307–319. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-3-307-319> (date of access: 1.11.2025).
5. Stoica E. A., Bogoslov I. A., O'Connor A. The Digital Battlefield: Exploring the Intersection of Ukraine's War, Digitalization and Economic Development. *Contributions to Security and Defence Studies*. Cham, 2024. P. 189–202. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-66434-2_13 (date of access: 2.11.2025).
6. Hong S. Rebuilding Ukraine from a South Korean Perspective: Sharing Experience and Pursuing Shared Growth. *Archives of Business Research*. 2025. Vol. 13, no. 01. P. 71–84. DOI: <https://doi.org/10.14738/abr.1301.18227> (date of access: 3.11.2025).
7. Umland A. How the West Can Help Ukraine: Three Strategies for Achieving a Ukrainian Victory and Rebirth. Stockholm : Stockholm Centre for Eastern European Studies (SCEEUS), 2023. 14 p. URL: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/how-the-west-can-help-ukraine-three-strategies-for-achieving-a-ukrainian-victory-and-rebirth.pdf>. (date of access: 4.11.2025).

8. Політичні відносини між Україною та Швейцарією. *Посольство України в Швейцарській Конфедерації та в Князівстві Ліхтенштейн (за сумісництвом)*. URL: <https://switzerland.mfa.gov.ua/spivrobitnistvo/366-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-shvejcarijeju>. (дата звернення: 1.11.2025).
9. Угода між Урядом України і Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво : Угода від 14.05.1999 № Законом N 665-XIV (665-14). URL: <https://cutt.ly/EthHwKSF> (дата звернення: 01.11.2025).
10. Меморандум про розуміння між НФДУ та Швейцарським національним науковим фондом (SNSF). *Національний фонд досліджень України*. URL: <https://cutt.ly/atjOsDDu> (дата звернення: 01.11.2025).
11. Наперекір війні: переможці українсько-швейцарського конкурсу виконують амбітні фундаментальні дослідження #ІНФОГРАФІКИ – Національний фонд досліджень України. *Національний фонд досліджень України*. URL: <https://cutt.ly/atjOsDDu> (дата звернення: 01.11.2025).
12. End of Year Edition – Against All Odds, Global R&D Has Grown Close to USD 3 Trillion in 2023. *WIPO*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index/w/blogs/2024/end-of-year-edition> (date of access: 02.11.2025).
13. Україна та Швейцарія підписали двосторонню угоду щодо довготривалого співробітництва для підтримки відновлення країни. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://cutt.ly/kth6wVsS> (дата звернення: 02.11.2025).
14. Швейцарія запустила програму підтримки відбудови України на 2025–2028 роки. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://cutt.ly/stjOu6lR> (дата звернення: 02.11.2025).
15. Програма EGAP. URL: <https://egap.in.ua/> (дата звернення: 03.11.2025).
16. 60 млн франків на EGAP. *East Europe Foundation*. URL: <https://eef.org.ua/60-mln-frankiv-na-egap/> (дата звернення: 03.11.2025).
17. Switzerland remains the world's most innovative country. *KMU-Portal des SECO*. URL: <https://www.kmu.admin.ch/kmu/en/home/new/news/2025/switzerland-world-most-innovative-country.html> (date of access: 03.11.2025).
18. EBRD, Switzerland and USA help Ukrainian SMEs relocate to safer regions. *EBRD*. URL: <https://cutt.ly/ltjISvit> (date of access: 03.11.2025).

References

1. Becker T., Gorodnichenko Y., Weder di Mauro B. How to Rebuild Ukraine: A Synthesis and Critical Review of Policy Proposals. *Annual Review of Economics*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-081324-093012> (date of access: 1.11.2025).
2. Bezvershenko Y., Ganguli I., Talavera O. Innovation for Economic Resilience: Strengthening Ukraine's Human Capital and Science Sector. Kyiv : The Economic Policy Advisory Council (KSE), 2024. 22 p. URL: https://kse.ua/Economic_Council_Paper_#3_Innovation_for_Economic_Resilience.pdf. (date of access: 1.11.2025).
3. Konovalenko T. INNOVATIVE ECOSYSTEMS AND COOPERATION OF UKRAINIAN UNIVERSITIES WITH BUSINESS AND PUBLIC INSTITUTIONS. *Studies in Comparative Education*. 2024. No. 2. P. 34–46. DOI: <https://doi.org/10.31499/2306-5532.2.2024.322104>. (date of access: 1.11.2025).
4. Holubieva V., Sivkov S., Moskvina B. THE ROLE OF INTERNATIONAL INVESTMENT PROGRAMS IN PROMOTING THE DEVELOPMENT OF VETERAN ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11, no. 3. P. 307–319. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-3-307-319> (date of access: 1.11.2025).
5. Stoica E. A., Bogoslov I. A., O'Connor A. The Digital Battlefield: Exploring the Intersection of Ukraine's War, Digitalization and Economic Development. *Contributions to Security and Defence Studies*. Cham, 2024. P. 189–202. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-66434-2_13 (date of access: 2.11.2025).
6. Hong S. Rebuilding Ukraine from a South Korean Perspective: Sharing Experience and Pursuing Shared Growth. *Archives of Business Research*. 2025. Vol. 13, no. 01. P. 71–84. DOI: <https://doi.org/10.14738/abr.1301.18227> (date of access: 3.11.2025).
7. Umland A. How the West Can Help Ukraine: Three Strategies for Achieving a Ukrainian Victory and Rebirth. Stockholm : Stockholm Centre for Eastern European Studies (SCEEUS), 2023. 14 p. URL: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeu/how-the-west-can-help-ukraine-three-strategies-for-achieving-a-ukrainian-victory-and-rebirth.pdf>. (date of access: 4.11.2025).

8. Politychni vidnosyny mizh Ukrainoiu ta Shveitsariieiu. *Posolstvo Ukrainy v Shveitsarskii Konfederatsii ta v Kniazivstvi Likhtenshtein (za sumisnytstvom)*. URL: <https://switzerland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/366-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-shvejcarijeju>. (date of access: 1.11.2025).

9. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy i Uriadom Shveitsarskoi Konfederatsii pro tekhnichne ta finansove spivrobitnytstvo : Uhoda vid 14.05.1999 № Zakonom N 665-XIV (665-14). URL: <https://cutt.ly/EthHwKSF> (date of access: 1.11.2025).

10. Memorandum pro porozuminnia mizh NFDU ta Shveitsarskym natsionalnym naukovym fondom (SNSF). *Natsionalnyi fond doslidzhen Ukrainy*. URL: <https://cutt.ly/atjOsDDu> (date of access: 1.11.2025).

11. Naperekir viini: peremozhti ukrainsko-shveitsarskoho konkursu vykonaiut ambitni fundamentalni doslidzhennia #INFOHRAFIKY – Natsionalnyi fond doslidzhen Ukrainy. *Natsionalnyi fond doslidzhen Ukrainy*. URL: <https://cutt.ly/atjOsDDu> (date of access: 1.11.2025).

12. End of Year Edition – Against All Odds, Global R&D Has Grown Close to USD 3 Trillion in 2023. *WIPO*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/global-innovation-index/w/blogs/2024/end-of-year-edition> (date of access: 2.11.2025).

13. Ukraina ta Shveitsariia pidpysaly dvostoronniu uhodu shchodo dovhotryvaloho spivrobitnytstva dlia pidtrymky vidnovlennia krainy. *Yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy*. URL: <https://cutt.ly/kth6wVsS> (date of access: 2.11.2025).

14. Shveitsariia zapustyla prohramu pidtrymky vidbudovy Ukrainy na 2025–2028 roky. *Ministerstvo ekonomiky, dokillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy*. URL: <https://cutt.ly/stjOu6lR> (date of access: 2.11.2025).

15. Prohrama EGAP. URL: <https://egap.in.ua/> (date of access: 3.11.2025).

16. 60 mln frankiv na EGAP. *East Europe Foundation*. URL: <https://eef.org.ua/60-mln-frankiv-na-egap/> (date of access: 3.11.2025).

17. Switzerland remains the world's most innovative country. *KMU-Portal des SECO*. URL: <https://www.kmu.admin.ch/kmu/en/home/new/news/2025/switzerland-world-most-innovative-country.html> (date of access: 3.11.2025).

18. EBRD, Switzerland and USA help Ukrainian SMEs relocate to safer regions. *EBRD*. URL: <https://cutt.ly/ItjISvit> (date of access: 3.11.2025).